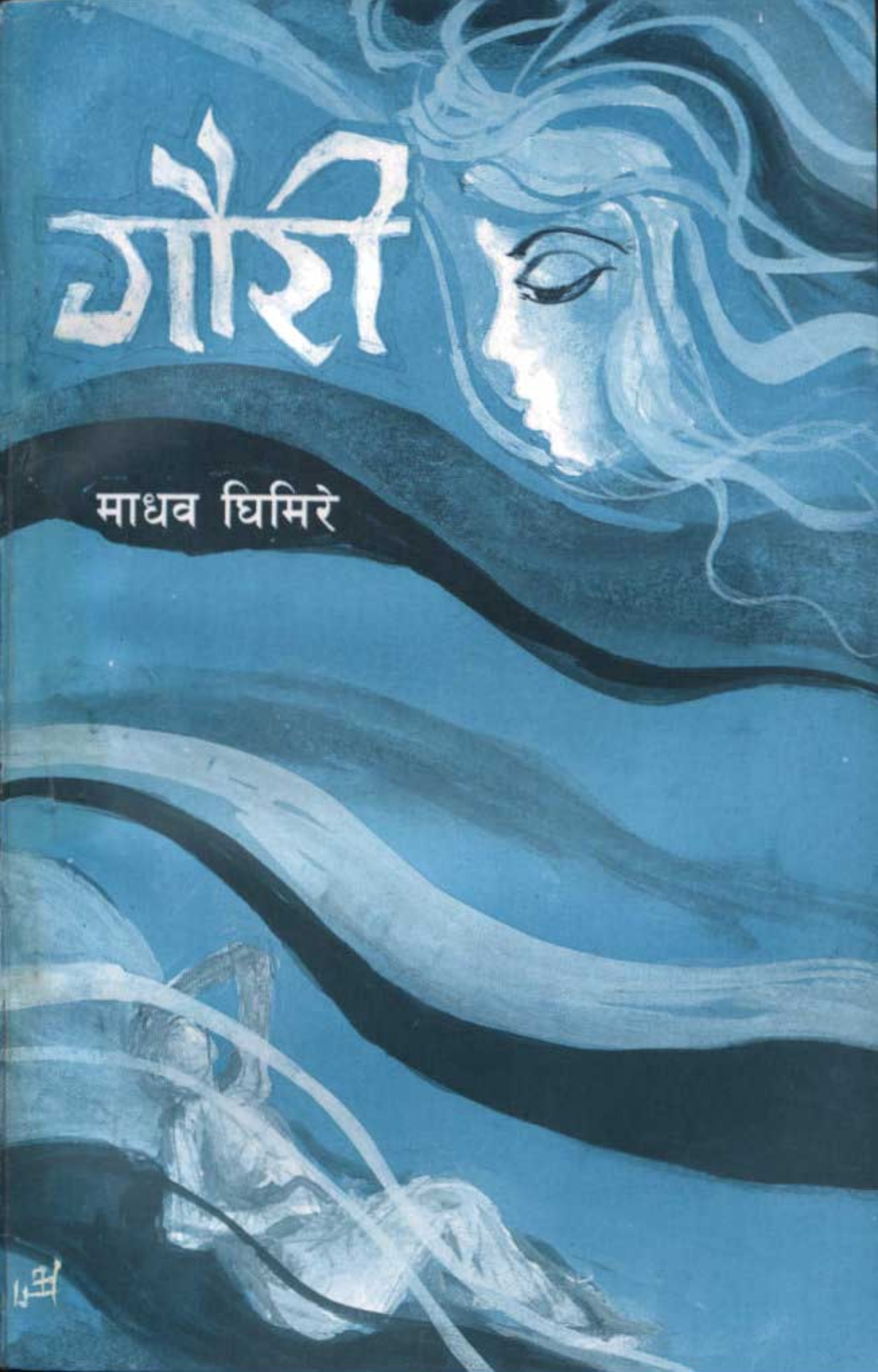

गौरी

माधव घिमिरे

गौरी

(शोककाव्य)

माधव घिमिरे

प्रकाशक : साभा प्रकाशन

संस्करण : सोह्रौं २०६० (२०००० प्रति)

(साभा प्रकाशनबाट चौधौं पटक)

पहिलो	२०१५
दोस्रो	२०२४
तेस्रो	२०३४
चौथो	२०३५
पाँचौं	२०३७
छैटौं	२०४०
सातौं	२०४१
आठौं	२०४२
नवौं	२०४५
दसौं	२०४५
एघारौं	२०४७
बाह्रौं	२०४९
तेह्रौं	२०४९
चौधौं	२०५४
पन्ध्रौं	२०५७

आवरणकला : टेकवीर मुखिया

मूल्य : रु. १७-

मुद्रक : साभा प्रकाशनको छापाखाना

पुलचोक, ललितपुर, फोन नं. ५५२१०२३

ISBN: 99933-2-050-1

आँसुको मोल

‘गौरी’ मेरी पत्नीको नाउँ हो । २००४ साल आषाढमा उनको स्वर्गवास भएको हो । ती घोर निराशाका दिनमा मैले यी कविता लेखें । यिनमा विचारको कुनै शृङ्खला छैन, त्यस बेला त्यसो गरेको भए कविता यस रूपमा निस्कने पनि थिएन । यस रूपमा पनि जो यो निस्केको छ— व्यक्तिगत शोक, यसले अरूलाई के काम दिन्छ, म भन्न सकिदैन । आफ्ना आँसुलाई लिएर बजारमा म के मोल गरूँ ? तैपनि मानिसहरू भन्छन्— आँसुले हृदय धुन्छ रे । मैले पनि अरूको निम्ति यसै सम्झनेको छु -

यो दुःखान्त कथा सुनेर गहमा आँसू लिई भाग हे
फेरी जीवन पाउँदैन, प्रियको सामू क्षमा माग हे

माधव घिमिरे

पृष्ठक्रम

- १ : के लेल्लु मैले पन्यो !
५ : हे नारायण के भयो !
७ : यौटा सत्य कथा म भन्छु
१० : बिसी बिसिसकिन्न
१२ : लाऊ अञ्जलि तीन बार जलको
१४ : मेरी लच्छिनकी जहान !
१७ : हिँड्दै छौ कि बस्यौ कतै !
१९ : हाम्रो भेट हुँदैन हो कि कहिल्यै !
२२ : मेरा रोकिय आँसु
२५ : लाऊँ लाउँ र खाउँ खाउँ वयमै
२८ : रोई आउँछ रे असार महिना
३१ : मान्छे हो ! यिनलाई प्यार गर है

के लेख्नु मैले पन्यो !

धर्ती यो हरियो थियो, सगरका तारा उज्याला थिए
मेरै प्रीति सुहाइ कान्तिपुरका सन्भ्याल अग्ला थिए
छाया आज पन्यो, छिप्यो छवि कहाँ, के देख्नु मैले पन्यो
आँसूमा अब चिप्लियो कलम यो, के लेख्नु मैले पन्यो !

मेरीलाइ म देख्छु भल्भल, त्यही टाँसिन्न यो पत्रमा
मेरीको मनको किनार रँगिलो, गाँसिन्न यो पत्रमा
यो बायाँ मुटु चस्कँदो छ कसरी, जान्दैन कोही पनि
छाया एक मभित्र रुन्छ कसरी, सुन्दैन कोही पनि

मेरा अक्षर लेखिदे वनचरी ! वैशाखको पातमा
बोल् हे गोलसिमल् ! चुँडेर दिल यो एकान्तको रातमा
लैजा बादल ! दूर देश, दिलको आँसू, कहाँ छन् उनी
आउन्नन् हकि, काव्य सुन्न उनकै फर्केर कैल्यै पनि

मेरो साथ बसेर हाँसिरहने रानी ! खरानी बन्यौ
आमा शान्ति र कान्तिकी, सकलकी साजा कहानी बन्यौ
आफै ईश्वरले रचेर कसरी त्यो चित्र च्यातीदियो
के थालू अब लेख्न जीवन जहाँदेखिन् इतिश्री भयो

सम्झी ल्याउँछु- आज छैन रिस ब्यै, गाली गरेहूँ किन जाने नै रहिछन् नि ! त्यो दिन त्यसो मैले गरेहूँ किन आफ्नैले त कसूर गर्छ, अहिले देखेर पो के भयो के सम्झेर गइन् उनी, गुणकथा लेखेर पो के भयो !

आनन्दी दुनियाँ छ एक, मनका मेरा पखेटामनि छन् दुःखी परिवार किन्तु घरमा चीसा परेलामनि केही छैन उपाय, खालि कमलो छाती लिएको कवि टाढा ताक्छ, नगीच गुम्छ, कविता मुर्दा छ, छैनन् छवि

यौटा मानिस जो गयो- हृदयको सर्वस्व मेरो गयो यौटा पुस्तक लेखियो- हृदयको रुन्चे कुना देखियो साँचो जीवन त्यो गुमाइ, कसरी भूटो कथा यो भनूँ वैरीलाइ समेत लेख्न नपरोस् यस्तो अरू के भनूँ !

क्वै भन्लान्- शिरको सिँदूरसहितै गौरी गइन् स्वर्गमा क्वै भन्लान्- यस काव्यमा अमर छन् गौरी यहीँ मर्त्यमा बाँचेको क्षण सत्य हो, अरु कुरा के हो कसो हो अब ती मेरी घरमा थिइन्, हृदयको छन् सम्झनामा अब

कोट्ट्याउँ कति घाउ यो कलमले अड्कन्छ अड्कन्छ है सम्झी ती दिन, ती कुरा, हृदयमा खड्कन्छ खड्कन्छ है खोली पुस्तक आँसुको लहर यो हेरेर बत्तीमनि सम्झीछौ 'सबले कुनै दिन यहाँ गौरी थिइन् रे !' भनी

गौरी

(शोककाव्य)

१/हे नारायण के भयो !

पानी सिम्सिम बर्सिएर सकियो आषाढको रातमा
निस्के भिम्भिम ज्योतिमा जुनकिरी ओस्याइला फाँटमा
फारी बादल शैलको शिखरमा तारा उदाइन् अब
आई विष्णुमती-पवित्र तटमा मेरी निदाइन् अब

कस्तो शान्ति छ- रातको पहरमा रातै घुसेको सरि
रोकी श्वास मसानमा छ शिवको छाया बसेको सरि
गङ्गा खालि सुसाउँछिन् बगरमा नाना बिलौना गरी
टाढा रोइरहेछ एक बटुवा साथी छुटेको सरि

मान्छे हो, अहिल्यै अमङ्गल अहो ! भन्छौ मलाई किन
यै कालो निशिमा छिपाइ मुख यो देओ मलाई रुन
हे नारायण के भयो ! जुन कुरा भन्थे नहोस्, त्यै भयो
छैनौ हे साँगिनी ! तिमी कि अहिले संसार नै छैन यो !

बेहानीपख जो उठेर बटुवा चल्लिन्, तिमी लचिदनौ
यत्रो खल्वलपूर्ण भूमितलमा खाली तिमी बोल्दिनौ
धारामा जल जो भरेर युवती हाँस्छिन् तिमी हाँस्तिनौ
तिम्रै मात्र भयो र के ? सब जना बाँच्छन् तिमी बाँच्तिनौ

हे गौरी ! अब हेर्दिनौ हकि तिमी ब्यूँकी उज्यालो दिन
मैले देख्नुपय्यो नि आज भुइँमा मेरी नभा'को दिन
बाँचेरै यतिसम्म, एक छिनमै के जिन्दगी सिद्धियो
मेला आज उठ्यो विशाल उनका लेखा जगत् सिद्धियो

तिम्रो अन्तिमको शिँगार सँगिनी ! 'कात्रो' कसोरी भनूँ
तिम्रो निम्ति दिइन्छ पात्र जुन त्यो 'टीलो' कसोरी भनूँ
गाली होइन, किन्तु भन्नु कसरी यो अन्न 'बुर्की' भनी
'मुर्दानी' कसरी भनूँ, जुन तिमी मेरी थियौ जीवनी

यत्रो लोक कहाँ गयो, जब तिमी एकलै गयौ घाटमा
चिम्ल्यौ लोचन अन्धकारबिचमा आषाढको रातमा
के भो लोक चिनेर, फेरि ममता मेरो लिएरै पनि
हा अज्ञान, अभाव, भूलहरुमा तिम्रो गयो जीवनी !

आउन्नन् अब हे नहेर, चुचुरा ! गौरी पखेरामनि
गाउन्नन् अब गाउँका युवति हो ! गौरी छहारीमनि
बर्सी जा र पहाडमा खबर यो लैजा रुँदै बादल
घर्पेटी ! अब शान्तिलाइ भनिद्यौ— आमा गइन् मावल !

२/यौटा सत्य कथा म भन्छु

यौटा सत्य कथा म भन्छु— दुइटा प्रेमी थिए सुन्दर
मिल्दो दौतर त्यो, उमेर पनि ता पाँचै थियो अन्तर
'छायाक्षेत्र' हिमालको बगलमा बस्ने सुखी किन्नर
मायाप्रीति कपोतको सरि थियो प्रारम्भ भै भर्खर

मस्र्याङ्दीतटमा हिमालमनि त्यो संसार सानो थियो
उब्जाईकन खानु बाहुबलले त्यै एक मानो थियो
जोडी ढुक्कुर ती पहाडवनका छाडी घना छाहरी
लागे जागिर खान कान्तिपुरमा आएर डेरा गरी

जोधा हिट्लर रुण्डमुण्ड कटिमा बाँधेर जो नाच्तथ्यो
नौलो प्यार बसेर कान्तिपुरको सन्भ्यालमा हाँस्तथ्यो
लाखौं खल्बलदेखि दूर दिलको संसार आफ्नै थियो
केही दुःख थियो, परन्तु त्यसमा स्वीकार आफ्नै थियो

बेहानीपख सूर्यले शिखरमा सिन्दूर हालेसरि
आधारात सितारमा हृदयको आलाप थालेसरि
पैलो पीर्ति छ— फर्किएर दिलमा संसार बिर्सेसरि
धर्तीमै अमरावती शहरको आनन्द सिर्जेसरि

खोज्थ्यो प्रीतम भन्न भन्न 'कतिकी राम्री तिमी छौ' भनी
लोलिन्थे तर मुस्कुराइ उसका आँखा उज्याला बनी
'माया लाग्छ' भनूँ भनूँ सरि थिइन् लज्जावती ती पनि
आनन्दी व्यवहारमै हृदयका बोल्थे हजारौं ध्वनि

लागेथ्यो अपराध भैं हृदयमा आमा र बा बिसिई
चाहेथे कति बार जान हरिया पाहाडमै फर्किई
नीला बादल उठ्थे विरहको छाया उतारीकन
वर्षा तीन बिते, परन्तु कहिल्यै सक्तैनथे छुट्टिन

छोरी भेट्न भनेर कान्तिपुरमा आमा स्वयं आइथिन्
हुड्कारीकन कामधेनु वनको बाटो गरी आइथिन्
सम्झी तीज तिहार भाइ बहिनी, पाहाडका छाहरी
निस्कन् प्रीतमको निमित्त घरमा राखेर पानी भरी

सारा विष्णुमती पुगेर अडिए क्यै बेर आँसू पिई
बाबाको बुझमा चढेर दुइकी बच्ची उज्याली थिई
आँसूदार मुहार हेर्न नसकी प्यारा रुँदै फर्किए
टुकी बादल चैतको पवनले दोटै दिशा बर्सिए

त्यो राती त्यसको थियो हृदयमा पाहाड राखेसरि
एकै पर्वतपारबाट प्रियले रोएर डाकेसरि
दुःखी जीवन यो गरीब जनको, जुट्दै न केही पनि
पीठै खानु मिठो बसेर सँगमा— फर्के नि हुन्थ्यो उनी

ओहो ! भोलि बिहान कान्तिपुरमा फर्किन् नभन्दै उनी
'बा जानी' भनि नानि रातभर नै रोईरही रे भनी
नारी, धन्य तिमी ! भुलेर दुनियाँ यै द्वारमा फर्किने
आफैलाइ पनी मिटाइ प्रियको यै प्यारमा अर्पिने

लाग्यो रे उनलाइ आज साँगिनी सम्पूर्ण नौलीसरि
ऊषा आदिम प्रातदेखि अहिलेसम्मन् सुनौलीसरि
रानी ! त्यो दिन फर्कियौ किन ? भनी सोधेन कैल्यै पनि
हुन्छिन् सुन्दर जूनमा हिमचुली अस्पष्ट जस्तै बनी

छाडीछूँ कि यहीं अगाडि कसरी मैले भनूँ यो कथा
हे दुःखी कवि ! पोखिदे हृदयको सम्पूर्ण आफ्नै व्यथा
यो दुःखान्त कथा सुनेर गहमा आँसू लिई भाग हे
फेरी जीवन पाइँदैन, प्रियको सामू क्षमा माग हे

हेर्नु विष्णुमती पुगेर बटुवा ! कालो त्यहीं बालुवा
लप्कावाल बल्यो चितानल, जलिन् पाहाडकी पालुवा
चोला त्यो जलमा मिल्यो, गगनमा ज्वाला मिल्यो भल्मल
पोखी आँसु पखालिँदैन कहिल्यै मेरो डढेको दिल

३/बिर्सी बिर्सिसकिन्न

लीला माइतका भुलेर घरका धन्धा तिमिले गन्यौ
आमाको ममता भुलेर कसरी माया मलाई गन्यौ
छातीबाट भिकेर प्राणसरिका छोरी मलाई दियौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

‘खै छोरीहरु छन् कता, म त गएँ, खै माइती छन् कहाँ !
प्यारा ! यत्ति रहेछ भेट, टुहुरी हेरेर बस्नू यहाँ !’
धोको यत्ति कहेर के हृदयले उल्टीरहेकी थियौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

मैले सोधिनँ, अन्त्यकाल कुनमा धोको अडेको थियो
मैले रोइनँ, प्राण जान कतिको बाधा परेको थियो
हेरें टुल्टुलु खालि, दीन मुखमा हेरीरहेकी थियौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

आँसू भर्न सकेन खालि रसिला आँखा लिएकी थियौ
बाक्के फुट्न सकेन खालि दिलको भाषा भनेकी थियौ
मेरो ध्यान गरी मभित्र कसरी आत्मा मिलाईदियौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

गथ्यौ दम्पति मृत्युका पनि कुरा माया र सन्तोषमा
भन्थ्यौ- 'मैं पहिले मरूँ हजुरको प्यारो यही काखमा !'
साँच्चै भाग्यवती सती हृदयकी सच्चा ! मलाई जित्यौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

तिम्रो पाप थिएन, चार दिनको चोला थियो कञ्चन
तिम्रो धर्म थियो, सुन्यौ दिनभरी श्रीकृष्णको कीर्तन
राती शीतल मेघको मनि महानिद्रा सजीलै लियौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

तिम्रो रूप र माधुरी धमिलिँदै जाला कुनै कालमा
जानेछन् अनि बिसिँदै गुन पनी यो बैगुनी विश्वमा
बिसी बिसिसकिन्न किन्तु कहिल्यै जो यो अनौठो गन्यौ
हेरी आखिर घाटबाट रसिला आँखा ममा चिम्लियौ

४/लाऊ अञ्जलि तीन बार जलको

सेलायो उनको चिता र दिनको ज्वाला निभ्यो पश्चिम
यो छाया-छाविको डुब्थो दिन, डुब्थो रङ्गीन त्यो जीवन
थोत्रो देवल, शून्यसान दुनियाँ, सारा अँध्यारोतिर
जाऊ हे सखि ! साँझको शिखरको पारी उज्यालोतिर

बत्ती यो घरबाट बल्छ अहिले सङ्घारमा दखिखन
बाल्थिन् यै घरभित्र बत्ति घरकी लक्ष्मी उनी क्वै दिन
हे वैवस्वत ! बत्ति यो शहरमा तिम्रो लगी जोडिद्यौ
उल्टीद्यौ सब अन्धकार उनको बाटो तिम्री छोडिद्यौ

छायारूप लिएर शून्य घरमा आई नच्याऊ अब
हाम्रा आँसु नहेर, निष्ठुर बनी माया चुँडाल्द्यौ सब
हल्का प्वाँख उचाल, भार भुइँमै धूलो र मैलो जति
जाऊ सुन्दर शान्त देश, पुतली ! हे ज्योतिकी सन्तति !

लाऊ अञ्जलि तीन बार जलको, खाएर जाऊ सखी !
यौटा फूल चुँडेर दिन्छु दिलको लाएर जाऊ सखी !
आँसू आज पुछेर दुःख सब यो बिसेर जाऊ सखी !
मान्छेको घर अन्धकार छ भनी सम्भेर जाऊ सखी !

आऊन् पुष्पविमान पुण्यबलले निस्केर आकाशमा
हाँसी क्यै वरदान द्यौ रहरको, जाऊ सखी ! बैसमा
लैजाओ अमरावती शहरमा हे स्वर्गका देवता !
ताराका संग हाँस है, अब तिमी नौ लाखमा एउटा

हाँस्यौ, प्यार गयौ, बिगार गरिनौ कैल्यै कसैको यहाँ
यो चारै दिनमा पनी गरिसक्यौ जो गर्नुपर्ने यहाँ
केही बाँकि भए म गर्छु साँगिनी ! ज्यूँदै छु आधा अब
तिम्रो खेल समाप्त भो सब, तिमी विश्राम लेऊ अब

मट्टीलाइ फुकेर प्राण बिउँभ्यौ हे फूलकी वासना !
हाँस्यौ घाम र जूनको मनि यहाँ हे स्वर्गकी सिर्जना !
देवी ! जोबनमै गयौ, मलिन यो मट्टी बिसाईकन
हाम्रै जीत छ प्यार चार दिनको पायौँ महापावन

टाढा निर्मल मौन शान्त गहिरो आनन्दले दीपित
तिम्रो शाश्वत धामभिन्न भवको पर्दा खसाली सुत
एकै बार जहाँ सुतेर कहिल्यै पर्देन है ब्यूँभन
बल्छन् बाहिर जून्किरीसित जहाँ नौलाख तारागण

५/मेरी लच्छिनकी जहान !

कोठामा कसरी पसूँ, नजरकी शृङ्गार छैनौ तिमी
यत्रो शोक कहूँ कहाँ, हृदयकी आधार छैनौ तिमी
कोठामा अधि भर्खरैतक थियौ बोलीरहेकी तिमी
ए छैनौ कसरी भनूँ ! हृदयमा खेलिरहेकी तिमी

मेरी लच्छिनकी जहान ! घरमा बल्दैन बत्ती अब
बत्तीनेर मुहार चारु भरिलो पदैँन देखा अब
सन्तोषी मुखमा सुखी हृदयको भल्किन्न माया पनि
भित्तातर्फ कपालको गुजुमुजे पदैँन छाया पनि

मैले यो परदेशमा घर त्यसै बिर्सीसकेको थिएँ
आमाको टुहुरो थिएँ, प्रिय सखी पाईसकेको थिएँ
मेरा सुन्दर शान्ति, कान्ति सुघरी, डेरा थियो यो कुटी
हे सन्तोष गरीबकी ! गइसक्यौ मेरी तपस्या उठी

कल्ले लिच्छ र गुप्त गर्व मनमा, मैले गरूँ पौरख
कल्लाई सुखिनी बनाउन भनी मैले उठाऊँ दुख
कल्लाई सँगमा लिएर अब यो सारा गृहस्थी गरूँ
छातीमा प्रतिमा लिएर उनकै बाँचूँ कि यद्वा मरूँ

मेरो मान बचाउँथ्यौ बरु तिमी आफू नजाती बनी
दिन्थ्यौ खान मलाइ रे कति कुरा आफू नखाई पनि
राख्यौ क्या सुखमा मलाइ, दुखमा आफू रहेरै पनि
राख्यौ मै कमजोरलाइ, बलियी आफू गएरै पनि

मेरो रोक्दछ व्यर्थ खर्च कसले, को लिन्छ साँचो अब
खाँचो टार्दछ मुस्कुराइ कसले साँचोमुचोले अब
मेरो इज्जत उधियो, तनु चुँड्यो, उम्टिन्छ कल्ले अब
लापर्वाह मलाइ गर्छ गहिरो पर्वाह कल्ले अब

कोठाका सब मालतालहरुमा तिम्रो कला बोल्दथ्यो
मेरो भावुक काव्यको लहरमा तिम्रो गला बोल्दथ्यो
तिम्रो यो घरकाज विश्वभरको दृष्टान्त मेरो थियो
जो गथ्यौ सजिलै तिमी, असजिलो सिद्धान्त मेरो थियो

तिम्रो आकुल केशवेश, घरको सौन्दर्य मेरो थियो
तिम्रो निर्मल चालमाल, मनको माधुर्य मेरो थियो
तिम्रो सोचविचार दुःखसुखको चातुर्य मेरो थियो
तिम्रो त्याग घरै थियो, पर त्यही औदार्य मेरो थियो

छन् छोरी टुहुरी, बनें विधुर हा ! - आमा र रानी गयौ
छन् दुःखी परिवार आज दुइटै- छोरी बूहारी गयौ
छोटो जीवनमा यहाँ कति महान् छोडेर माया गयौ
संसारै छ नि शून्य ! चार दिनकी हे रामछाया ! गयौ

मेरो बाहिरको थकाइ घरमा हर्ला नि कल्ले अब
केही भो कि मलाइ आँसु गहमा भर्ला नि कल्ले अब
खेपी जीवनका अनेक खतरा को हाँस्छ आफूसित
बाटैमा साँगिनी थला परि ढल्यौ, जाऊँ कहाँ कोसित

संसारी सब दुःखलाइ तिमिले सम्भ्यौ कसोरी सुख
माया हो कि दया मलाइ मनमा लाग्यो नि देख्दा मुख
जल्ले जीवन सुम्पियो म उसको भारा तिरूँ के गरी
सेवाको बदला नलीकन गयौ हे राजराजेश्वरी !

सोभो सज्जन सद्गुणी म छु भनी भन्छन् सबै मानिस
आफ्नो चिन्दिनँ दोष, होश छ खरो, मेरो छ लाटो रिस
यो मेरो कमजोर भाव कसले जानेर हाँसी सह्यो
'मान्छे' भन्नु तिमि थियौ, गइसक्यौ, कल्ले चिन्यो, के भयो

दासी भैकन स्वामिनी बनिदियौ आएर मेरो घर
हाँस्थेँ बाहिर लाग्दथ्यो मनमनै तिम्रो मलाई डर
छाया भैकन जो घुस्यौ हृदयमा माया बन्यौ आखिर
मान्छेबाट उठेर दिव्य पदमा देवी बन्यौ आखिर

छन् तिम्रा अनुहारका कति सखी, पृथ्वीभरी छौ तिमि
छन् तिम्रा गहना लुगाहरु अभै, कोठाभरी छौ तिमि
छन् माया, ममता र मोह, महिमा, छातीभरी छौ तिमि
छन् छोरीहरु बिसुला नि कसरी, आत्माभरी छौ तिमि

६/ हिँड्दै छौ कि बस्यौ कतै !

फर्कन्छन् वन शैलबाट बचरा सम्भरेर पन्छीहरू
फर्कन्छन् परबाट प्यार घरको सम्भरेर यात्रीहरू
हे रानी ! अब फर्किनौ किन यहाँ अल्प्यौ अँध्यारातिर
हेछ्छे भयालमहाँ बसेर टुहुरी यो शान्ति धारातिर

कोठा शून्य छ यो, उठीकन अहो ! बाटो कहाँको लियौ
तिर्खाएर पियौ कहाँ जल, यहाँ गाग्री भरेकी थियौ
टाढाको कुन छाहरीमनि बसी सम्भरेर के के गयौ
दौडायो कुन दूरदेश विधिले, एकलै कसोरी गयौ

हिँड्दै छौ कि बस्यौ कतै, मुलुक त्यो कस्तो छ, यस्तै छ कि
त्यो छायामय लोकबाट कहिल्यै यो लोक देखिन्छ कि
छन् तिम्रा मुखमा अबै बिफरका बुट्टा कि कस्ती भयौ
स्वप्नामा जुन आउँछ्यौ, भन त्यही सम्भूँ कि भिन्नै भयौ

लागेको मनमा छ के भन त्यहाँ हाँस्छ्यौ कसोरी तिमी
सम्झी शान्ति र कान्ति दूधकटुवा रुन्छ्यौ कि क्यारे तिमी
दिन्नन् फर्कन फेरि बिसन पनी, द्यौताहरू निठ्ठुर
त्यो एकै छिन मात्रको बिछुडले कत्रो महा-अन्तर !

हामी छौं सुखमा कि आज दुखमा के भन्नु के भन्नु खै
आफै मर्न सकिन्न, बाँच्नु कसरी, के गर्नु के गर्नु खै
छौ देवी सुखमा भने यदि त्यहाँ हामी रुँदैनाँ यहाँ
हाम्रै साथ थियौ कुनै दिन भनी सम्भरेर बस्छौ यहाँ

बाँचुन्जेल सकैं र गर्न अब के सक्नेछु गर्ने म हे
चाँडै नै सँगिनी ! गयौ नि मनका इच्छा मनैमा रहे
बाँचुन्जेल त चिन्त नै सकिनँ हे जाहान ! जे भन्दछ्यौ
गाढा आज हुँदो छ प्रेम, जति नै टाढा तिमी बन्दछ्यौ

लीलाले कहिलेकहीं त भुइँमा ओर्लेर आऊ तिमी
नौला मानिस खेत चौर हरिया हेरेर जाऊ तिमी
आऊ शान्ति र कान्तिमा अमृतको देऊ नयाँ चुम्बन
आऊ यो मनमा पसेर सहजै लेऊ नयाँ जीवन

तिम्रा गीत म फाँट शैल वनका एक्लासमा गाउँला
आफ्ना मानिसका गएर घरमा तिम्रा कथा गाउँला
हुर्काईकन शान्ति कान्ति भुइँमा छोडी त्यहाँ आउँला
देवी ! अन्तिम साँझमा गहभरी आँसू लिई आउँला

७/हाम्रो भेट हुँदैन हो कि कहिल्यै !

नेपाली हरिया पहाड वनका यी घाम-छायाहरू
हामी दम्पति, शान्ति कान्ति कलिला, यी मोह-मायाहरू
यो संयोग जुटाउने कुन थियो कल्ले बिगाऱ्यो अनि
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि साँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

पृथ्वीमा अबदेखिलाइ कहिल्यै कालै नआए पनि
प्यारी भैकन अप्सरा घरघरै आएर जन्मे पनि
मेरो जो हरियो भरिन्न जसको जे जे जुटे तापनि
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि साँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

हाम्रा हर्ष र शोक, मान, ममता, आनन्द यौटै थिए
एकै प्राण थियो र ज्यान दुइका सन्तान एकै थिए
बाँचू भिन्न भएर आज कसरी, आधा मऱ्यो जीवनी
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि साँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

ती ठट्टा सुखका र फेरि दुखका सल्लाह हाम्रा गए
ती हाम्रा भगडा र मान, ममता, माधुर्य, माया गए
बाँकी जीवनको मुराद मनको रोयो बिलौना बनी
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि साँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

छन् सम्पूर्ण सुखी कसैसित पनी मिल्दैन मेरो मन
छन् ताराहरु रातमा र दिनमा साथी छ यो निर्जन
एकान्तस्थलमा त भेट्न तिमिले हुन्थ्यो नि आए पनि
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि सँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

मेटी स्वर्ग र मर्त्यलाइ जसरी भेट्छौं महारातमा
ब्यूँभन्नाँ किन एकसाथ त्यसरी हामी दुवै प्रातमा
स्वप्नाको दुनियाँ मलाइ कहिले मिला नि साँचो बनी
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि सँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

मर्ने मानिस फर्किँदैन कहिल्यै भेटिन्न भेटिन्न रे
पर्दा लाग्दछ जो महामरणको उल्टिन्न उल्टिन्न रे
यो कस्तो कुन निष्ठुरी नियम हो, के हुन्छ फेरे पनि
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि सँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

तिम्रो सुन्दर त्यो शरीर, मधुरो मुस्कान तिम्रो गयो
तिम्रो बैँस रमाइलो र गहिरो माया कसोरी गयो
पाइन्नौ यस रूपमा अब तिमी फर्केर आए पनि
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि सँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

हेछन् बादलले हिमालगिरिमा— 'गौरी कहाँ छन् ?' भनी
सोच्छे शान्ति मलाइ सानु मुखले— 'आमा कहाँ छन् ?' भनी
मैलाई पहिले म उत्तर दिऊँ— 'मेरी ! कहाँ छौ ?' भनी
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि सँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

व्यूँभन्तौ—यस जन्ममा अब तिमी अल्प्यौ महाकालमा
मैले हेलिनुपर्छ रे सब भुली संसारको भेलमा
सम्भेला कसले 'दुवै दिन सँगै हामी थियौं रे !' भनी
हाम्रो भेट हुँदैन हो कि साँगिनी ! धिक्कार कैल्यै पनि

८/मेरा रोकिय आँसु

मेरा रोकिय आँसु भल्भल त्यसै ए बग्दछौ के भनी
मैले रोइनँ आजसम्म अरुको यै मृत्यु सुन्दा पनि
मायाकी प्रतिमा ! तिमी हृदयमा मेरो गडेकी थियौ
पारी घायल चित्त, घाउ गहिरो, एक्कासि नै उष्कियौ

सम्झायो जति चित्त दुख्छ उति नै सम्झाइ के गर्दछौ
मेरो जो हुनु भैसक्यो अब दया देखाइ के गर्दछौ
केही भन्नु मलाई मित्र ! छ भने आएर रोऊ बरु
लागेको दिलभित्र घाउ छ भने सम्झेर जाऊ बरु

छातीमा कुन दूर देशतिरको आई बिलौना बस्यो
क्यै गर्ने मन छैन, खालि रुनको धोको मलाई बस्यो
कोठाभित्र लुकेर बस्छु— उनको छाया परेथ्यो यहीं
छातीभित्र ढुकेर बस्छु— उनको माया बसेथ्यो यहीं

एकान्तस्थलमा बसीकन सखीलाई म बोलाउँछु
आत्मा बस्छ कता-कतातिर गई, पत्ता म त्यो लाउँछु
फर्काईकन ल्याउनेछु म उनीलाई यहाँ क्यै दिन
फर्कन्थिन् कि उनी, शरीर उनको मैले जलाएँ किन !

यो सानो घरबार चार दिनको यो भेट छोटो थियो
हामी दम्पतिको परन्तु यसमै माया बसेको थियो
जो छाया पहिले पस्यो नजरमा खुर्केर खुर्किन्न त्यो
जो माया पहिले बस्यो हृदयमा बिसेर बिसिन्न त्यो

मैले सम्झनु के छ- आज संगमा छैनन् उनी भन्नु छ
मैले बिसिनु के छ- चार दिनमै अकै बनें भन्नु छ
उल्टो काँण बिभयो मलाइ दिलमा कल्ले निकालीदिने
कल्लाई भन सम्झ्यौं यदि तिमिलाई नसम्झौं भने

जानेलाइ छ सुख, आज उसका लेखा यहाँ के छ र
बस्नेलाइ छ पीर, रातदिन नै छन् सम्झना निष्ठुर
केही औषधि भैदिए भुलिदिने, रोएर प्युने थिएँ
जानेलाइ म बिसिएर सुखले हाँसेर ज्युने थिएँ

मान्छे हो ! किन हाँस्तछौ हृदयमा आँसू लुकाईकन
खोज्दैमा सुख, आशमा विरहमा गैजान्छ यो जीवन
यो माया कसलाइ अर्पनु त्यसै साँचेर के हुन्छ हे
साँच्चै भन्दछु- मर्नुपर्दछ भने बाँचेर के हुन्छ हे

तिम्रो दुर्दिनमा बसेर संगमा को पुच्छछ आँसू यहाँ
तिम्रो नाम जपी समाधिगृहमा को बाल्छ बत्ती यहाँ
पोल्टो थाप्तछ को महामरणले फ्याँक्ता महाशून्यमा
तारा बत्ति कुरेर बस्छ कुन हे, यत्रो महामौनमा

छैनन् आज उनी म रुन्छु, नहुँला भोली म, मेरा रुनन्
पृथ्वी मर्दछ परिस यो, पिलपिले ताराहरू ती रुनन्
सारा निष्ठुर नाशको पछि यहाँ आएर को रुन्छ हे
नाशैलाइ छ सिर्जना सब भने रोएर के हुन्छ हे

फर्की क्वै पनि आउँदैन र सधैं पर्खन्न कोही पनि
कालो आदि र अन्त ! खालि बिचमा झिल्का लिने जीवनी
एकलै क्वै दिन निस्किएँ म त भने कोही नखोजून् यहाँ
एकलै अल्पिनु सृष्टिको चलन रे, कोही नरोऊन् यहाँ

९/लाऊँ लाउँ र खाउँ खाउँ वयमै

‘यो टाढा परदेशबाट घरमा चाँडै तिमी जाउली
डोऱ्याईकन शान्ति कान्ति सुखले बा’ लाइ देखाउली
पाहाडी चिडिया उडी रहरको पाहाडमै जाउली’
भन्दैमा सखि ! गैसक्यौ, अब कहाँ के गर्न हे पाउली

साँचेको किन त्यत्ति मात्र रुपियाँ आफ्नै लुकाईकन
के के गर्न थियो, गयौ नि ! मनको धोको नफोईकन
चौतारी म बनाइदिन्छु त्यसले संसारको मार्गमा
फोई बन्धन गुप्त त्यो रहरको, जाऊ सखी ! स्वर्गमा

अर्काको नभुकी अगाडि घरको मर्का लुकायौ कति
तिम्रो धैर्य र मुस्कुराहट मिली गर्दै गएँ उन्नति
मेरो आज फल्यो कमाइ, तर हा ! तिम्रो ढल्यो देह यो
हे मेरी सखि ! दुःखको समयकी, छोडी गयौ खोप यो

लक्ष्मी भै धनधान्यपूर्ण घरमा बस्नै तिमी पाइनौ
हुर्काईकन लालबाल सुखले जानै तिमी पाइनौ
लाऊँ लाउँ र खाउँ खाउँ वयमै आफू कसोरी गयौ
बन्दैमा कति हाइ हाइ सबकी, सारा रुलाई गयौ

तिम्रो बाइस वर्षको रहर यो बोल्ने सखी बाँकि छन्
छातीको दश धार प्यार पिउने छोरी दुवै बाँकि छन्
यो तिम्रो म छु, चित्तभिन्न प्रतिमा तिम्रो अभै बाँकि छ
छैनौं किन्तु तिमी ! यहाँ हृदयको तिम्रो सबै बाँकि छ

मान्छे जन्मिन आउलान् तर तिमी रानी कहाँ पाउँला
त्यो बान्की अनुहारको, नजरको पानी कहाँ पाउँला
मान्छेमा छलले छिपीकन तिमी छाया पनि पाउँला
त्यो बानी, दिल त्यो, त्यही किसिमको माया कहाँ पाउँला

सानो मानिसलाइ भूमितलमा हुर्काइदिन्छौं किन
सानो त्यो दिलभिन्न विश्वभरिमा माया बसाल्छौं किन
लैजान्छौं नि ! उमेरमै रहर त्यो पुग्नै नपाई किन
लैजान्छौं वरदान फेरि भगवन् ! भोग्नै नपाई किन

छातीलाइ फुलाउने कुसुम यी फुस्की कहाँ भर्दछन्
टाढा टेक्न उचालिने चरण यी खुस्की कहाँ पर्दछन्
मान्छे हिँड्दछ सुख खोज्ने, कसरी त्यो दुःखमै पर्दछ
आत्मा आउँछ हाँसलाइ, कसरी रोएर त्यो मर्दछ

वैली यो मधुमास जान्छ, बिउँभी क्वैली जसै बोल्दछ
उड्छन् बादलमा भुवा, सिमलले कोया जसै खोल्दछ
ब्यूँभी जीवन, घाम जूनमनि यो केही फुकेको मन
फुस्काई कसले लग्यो कुन दिशा, मेरी कहाँ छौ ? भन

छोई भूतललाइ इन्द्रधनुले लाखौँ सिंगारे पनि
रातीका सपना बिहान बिउँभी साँचा बनाए पनि
मान्छेलाइ मिले पनी अजमरी खोजेर सञ्जीवनी
फर्कन्नौ यस लोकमा, जुन गयो त्यो गैगयो जीवनी

गैह्री खेत ! फलेर धान नभुला बाला सुनौला तल
टुप्पाबाट लदावदी नफलिदे वैशाखको काफल
आउन्नन् वनभात खान वनकी रानी छहारीमनि
नाघी पर्वत स्वर्गमा गईसकिन् आनन्दकी इन्द्रिनी

बेहानीपख उठ्तिनन् अब उनी आई नबोला चरी !
टाढा देवलमा नबज्ज शहना ! नाना बिलौना गरी
कल्ले हेछ्छ र भुल्किएर चुचुरा पाखा सिँगार्छन् रवि
छन् खल्ला अब रूप रङ्ग रमिता उल्लास छाया-छवि

डालाबाट नबोल कोइलि ! भुली, वैलिन्छ रे यो वन
काला केश नबाट है युवति हो ! फुस्कन्छ रे जीवन
यात्री आखिर जान्छ रे नगर है यो मार्गमा पीरती
देवी स्वर्ग गईसकिन् नगर है यो साँभमा आरती !

१०/ रोई आउँछ रे असार महिना

आए बादल गर्जिएर गिरिमा, लागे अँध्यारा दिन
छाया पर्दछ दूरबाट, छविको पाइन्न है दर्शन
कालो निष्ठुर यो असार, यसमै रोएर मेरी गइन्
यी खोला कसरी तरिन्, घनघटा उल्टी कसोरी इन्

छाया बादलको परीकन थिए नीला पहाडी वन
माया भर्खर नै बसीकन थिए सानन्द हाम्रा दिन
त्यो बेला छिन मात्रको विछुडले बन्थे जसै व्याकुल
निस्कन्थिन् गिरिकुञ्जबाट अनि ती टिप्दै असारे फुल

ऐलेको निठुरी असार महिना पानी परेको कति
दर्कन्छन् जलधार आज जति नै थर्कन्छ छाती उति
पन्छीको गुँड भत्किएर रुखमा भिज्दो छ पानीमहाँ
एक्ले ढुक्कुर एकलै विरहमा होला बसेको कहाँ !

हावाका सँग हरहराइ कुहिरो दौडन्छ पाहाडमा
आउन्नन् परदेशिनी प्रियतमा फर्केर आषाढमा
छाया तर्छ नदीकिनार उनको, आफू कहाँ छन् उनी
डाँडापार नुहेर जा, खबर क्यै सोधेर आ, इन्द्रिनी !

रुन्छन् भयाउँकिरी रुलाइ वनमा आषाढका यी दिन
छाया आज दगुर्छ यो कुन दिशा ओसारि मेरै मन
काला बादल भोलिएर गिरिमा बसीरहेछन् यहाँ
रोई रोई बगाइ गाजल उनी होलिन् बसेकी कहाँ

वर्षाको निशिमा भ्रमाभ्रम भरी भम्केर जो आउँछ
लाखौं शब्द सुसाइ एक सुरमा संसार जो गाउँछ
यो बेला विउँभी विलाप दिलमा लाखौं अलापूँ कि म
आफैभित्र डुबाइ स्वर्ग धरती सारा, निदाऊँ कि म

निस्की बादलका किनारहरुमा क्यै बेर रानी ! बस
हेदै पर्वत खेत चौर हरिया, नौला नयाँ मानिस
टाढैबाट भुकेर इन्द्रधनुमा धर्ती तिमी भेटिद्यौ
खोलाको जल यो पिएर दिलको धोको तिमी भेटिद्यौ

च्याती बादल हेर्छ राति भुइँमा बर्सातको चाँदनी
धोएको वनफूल तुल्य कहिले देखिन्छ तारा पनि
यस्तै विस्मयको कुनै समयमा निस्केर आऊ तिमी
तिम्रो मृत्यु हुँदै भएन कहिल्यै भैं मुस्कुराऊ तिमी

डुब्छिन् सुन्दर इन्द्रिनी पनि जहाँ पानी परी लेकमा
सल्लाको वन यो सुसाउँछ त्यहाँ एकलै बसी शोकमा
सम्भी रुन्छु म जो हिजो भरखरै माया बसेका दिन
हामी छौं त्यति नै अनित्य, जति नै राम्रो छ यो जीवन

यौटा फूल सधैं वसन्त ऋतुको वैली यहाँ भर्छ रे
रोई आउँछ रे असार महिना आँसू यहाँ पर्छ रे
रो रो बादल हे ! डुलेर दुनियाँ एकलै निरुद्देश्यमा
भोली जानुछ शुभ्र शान्त हलुका भै शून्यको देशमा !

११/मान्छे हो ! यिनलाइ प्यार गर है

खेल्दै शान्ति र कान्ति खाटनजिकै आई बसेका थिए
हेरी यी अनजानलाइ उनका आँसू खसेका थिए
बिस्तारै शिरमा मुसारि यिनको, केही नबोली गइन्
हाली आशिक बिन्दु बिन्दु गहको आँसू खसाली गइन्

गाईलाइ लग्यो नि ! आज कसले बाच्छो छुटाईकन
पोथी पाश परी मरी नि ! गुँडका बच्चा नहुर्कीकन
के हेछ्छ्यौ यतिको बिजोग, धरती माता ! तिमी फाट हे
आमा बालककी नमार भगवन् ! संसार भर्ने भए

हेछ्छे शान्ति यताउती घरभरी आमा कतै देखिन
हेछ्छे फेरि मलाइ खालि मुखमा केही पनी बोल्दिन
'आमा ख्वै ?' भनि वेगले हृदयमा टाँसेर रोऊँ कि म
अज्ञानी वय चारकी छ, टुहुरी पाय्थौ विधाता, किन !

आमालाइ रिँगेर कान्ति दिलको संसार जो घेर्दथी
आधा दूध चुसेर फेरि मुखमा हाँसेर जो हेर्दथी
सुत्छे आज रुँदारुँदै हृदयमै थाकेर औँलो चुसी
मेरो भस्किरहेछ हेर, मुटुको टुक्रा ! भुईँमा खसी

मेरा चञ्चल शान्ति कान्ति सुखले नाना र चाचा भनी
खेल्ये खल्वल गर्दथे घरभरी रुन्थे फुलिन्थे अनि
यी हाँस्थे जब फूल भैं नजरको आँसू नसुक्तै पनि
ती धुन्थिन् दुधले मुहार यिनको त्यै आँसू पुछ्छतै अनि

पाक्यो भात भनेर शान्ति उनकै सन्देश ली आउँथी
अड्डाबाट म फर्किएँ कि उनकै जाली कुरा लाउँथी
खाई म्वाइँ नचाइ कान्ति सुखले भन्थिन् मलाई उनी
'यस्तै सानु सधैंभरी रहिरहे कस्तो हुँदो हो !' भनी

ती देखाउँदथिन् मलाई, कतिकी राम्री छ सानी भनी
ती गर्थिन् मनभिन्न गर्व, बहुतै बाठी छ ठूली भनी
ती भन्थिन् कहिले त्यसै हजुरकी छोरी छ छुच्ची भनी
ती रुन्थिन्, यिनलाई व्यर्थ अरुले हेलाँ गरे रे भनी

त्यो शृङ्गार र त्यो सुसार अनि त्यो आधार सारा गए
आमा भन्नु गइन्, गयो हृदयको शोभा अँध्यारा भए
धूलामाथि बसेर काख उनकै दुक्छन् यहाँ केवल
कुछ्छन् त्यै ममता र प्यार, कहिल्यै मेटिन्न है तल्लतल

यी रोए पनि दुःख लाग्छ— यिनले सम्झे कि आमा भनी
यी हाँसे पनि सुख छैन— यिनले बिर्सि नि आमा भनी
को हेला अब हर्षसाथ— यिनले हुर्केर खेले पनि
फाटी मर्नु छ, पीर लाग्छ— यिनले फुर्की नखेले पनि

सानीलाइ फुल्याउँला कति यहाँ औलो चुसाईकन
ठूलीलाइ भुलाउँला कति यहाँ आँसू लुकाईकन
आफैं यो सब वज्रपात यिनले बुझ्लान् जसै आखिर
रोऔंला अनि एक रात सँगमा हेरेर तारातिर

यो लाम्चो भरिलो मुहार, उनकै बान्की छ यो कान्तिमा
चाँडै नै रिस उठ्छ मर्छ, उनकै बानी छ यो शान्तिमा
छन् छोरीहरु गैसके पनि उनी, छाया यहाँ हेर्दछु
यी दोस्रा अवतार हुन् र उनको माया यहीं गर्दछु

धोको क्यै यिनको पुन्याउन भनी हिँड्दा कहीं जोशमा
मैले भूल गरें भने भुवनका भाई ! गरे है क्षमा
केही गर्न नपाउँदै मरिगएँ आफैं भने आखिर
खोजी यी टुहुरा, दयालु दुनियाँ, केही गरे है भर !

बेहानै यिनलाइ एक चिडिया आएर बोलाउँछिन्
बारीमा यिनलाइ एक पुतली आएर खेलाउँछिन्
छाया एक सँगै रहेर यिनको रक्षा सधैं गर्दछिन्
मान्छे हो ! यिनलाइ प्यार गर है तारा कुनै हेर्दछिन्

कविवर माधव घिमिरेका केही कृतिहरू

कविता / काव्य

इन्द्रकुमारी
किन्नर-किन्नरी
राजेश्वरी
राष्ट्रनिर्माता
विषकन्या

बालसाहित्य

बाला-लहरी

लेख / निबन्ध

आफ्नो बाँसुरी आफ्नै गीत
चारु चर्चा

गीतीनाटक

मालती मङ्गले
हिमालपारि हिमालवारि

ISBN 99933-2-050-1

9 799993 320509

मुद्रक : साक्षा प्रकाशनको छापाखाना, पुलचोक, ललितपुर, फोन ५२९०२३